

Vergaderjaar 2011–2012

21 501-07

Raad voor Economische en Financiële Zaken

Nr. 883

BRIEF VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 10 februari 2012

Op 9 februari vond een ingelaste Eurogroep plaats die volledig in het teken stond van Griekenland. Tijdens de Eurogroep hebben de Trojka en de Griekse Minister van Financiën een toelichting gegeven op de inhoud van een *Memorandum of Understanding* over de invulling van het aanvullende leningenprogramma, inclusief de daaraan verbonden voorwaarden alsmede de vormgeving van de private sector betrokkenheid (PSI) en de te nemen maatregelen om weer *on track* te raken («*prior actions*»).

De ministers van Financiën maakten eerder al, tijdens een ingelaste teleconferentie op zaterdag 4 februari, duidelijk dat PSI, directe implementatie van *prior actions*, de invulling van het aanvullende leningenprogramma en een brede politieke steun in Griekenland voor dit pakket onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Alleen wanneer aan deze voorwaarden wordt voldaan en de bijdrage van de private sector de Griekse schuld terugbrengt richting 120% BBP in 2020, is de publieke sector bereid maximaal 100 miljard euro ter beschikking te stellen ten behoeve van een aanvullend leningenprogramma voor de periode tot en met 2014 en maximaal 30 miljard euro als zogenaamde *sweeteners*. De Eurogroep op 9 februari heeft deze lijn nogmaals onderschreven en het doel van de bijeenkomst was dan ook om te bezien of Griekenland voldoende stappen in die richting had gezet.

Proces

De Eurogroep van 9 februari heeft geen beslissingen genomen en slechts een inventarisatie gemaakt van de stand van zaken ten aanzien van de PSI en de te nemen maatregelen door Griekenland. Er waren in de Eurogroep nog geen definitieve documenten beschikbaar van de Trojka, alleen een concept *Memorandum of Understanding*, waarin de beleidscondities worden vastgelegd, maar geen schuldhoudbaarheidsanalyse en/of een schriftelijke committering van de partijen uit de huidige Griekse coalitieregering. Er bestond dan ook brede overeenstemming in de Eurogroep over

de noodzaak voor nadere invulling van het pakket. In het vervolg op deze Eurogroep zal nieuwe informatie beschikbaar komen. Indien voldoende informatie beschikbaar is, wordt hierna een volgende Eurogroep bijeengeroepen om het totaalpakket af te ronden. Deze procedure is gekozen om de nationale parlementen ruim voldoende gelegenheid te geven tussen deze twee Eurogroepen door de parlementaire procedures te volgen. Ik zal de Kamer voor de laatste Eurogroep waar besluitvormend gesproken zou kunnen worden over Griekenland het totaalpakket aanbieden. Het verslag van een volgende Eurogroep en de documenten die hopelijk beschikbaar zullen zijn zal ik u zo spoedig mogelijk doen toe komen, zodat de Tweede Kamer zich kan uitspreken over het aanvullende leningenprogramma aan Griekenland tijdens het reguliere Algemeen Overleg Eurogroep / Ecofin Raad van donderdag 16 februari.

Het kabinet heeft steeds gesteld dat het totaalpakket, waar de bijdrage van de private sector deel van uit maakt, moet resulteren in een duurzame en houdbare Griekse schuld, en dat deze daarop beoordeeld moet worden. Ik hecht er aan om nogmaals te benadrukken dat ik niet zal instemmen met besluitvorming omtrent een aanvullend leningenprogramma aan Griekenland voordat ik hierover met de Tweede Kamer heb gesproken.

Stand van zaken

Programma

In de aanloop naar de ingelaste Eurogroep is er in Athene nog volop onderhandeld tussen de Griekse autoriteiten en de drie partijen uit de Trojka. De Trojka heeft hierover tijdens de Eurogroep verslag gedaan en er is tevens een *draft Memorandum of Understanding* beschikbaar gesteld aan de lidstaten, waarin wordt vastgelegd aan welke condities Griekenland moet voldoen om in aanmerking te komen voor een aanvullend steunprogramma. De versie die ter beschikking is gekomen op 9 februari is gebaseerd op een *staff level agreement* die thans nog niet door alle politieke partijen in Griekenland is aanvaard.

Gegeven het feit dat Griekenland achterstand heeft opgelopen in de implementatie van maatregelen die zijn overeengekomen in het oorspronkelijke leningenprogramma hebben de Trojka en de lidstaten richting Griekenland duidelijk gemaakt dat Griekenland eerst een aantal maatregelen moet doorvoeren (zogenaamde *prior actions*). Deze *prior actions* richten zich o.a. op de arbeidsmarkt, het pensioenstelsel, de financiële sector en budgettaire consolidatie. De Eurogroep heeft benadrukt dat deze *prior actions* in wetgeving dienen te worden omgezet als een van de voorwaarden voor goedkeuring .

Tijdens de Eurogroep werd duidelijk dat er over een aantal elementen met betrekking tot de *prior actions* en de beleidscondities die gepaard dienen te gaan met een eventueel aanvullend leningenprogramma nog onduidelijkheid bestond. Zo is nog niet de gehele noodzakelijke consolidatie voor 2012 ingevuld. Griekenland zet hier in op verdere reductie van onder andere de investeringen terwijl de Trojka benadrukt dat dit gat opgevuld dient te worden door een verlaging van de pensioenen. Nederland heeft in dit kader benadrukt dat het essentieel is dat met het totaalpakket aan maatregelen de Griekse economie op een duurzame wijze hervormd wordt en het concurrentiepotentieel significant wordt verbeterd. Nederland heeft hierbij gewezen op de noodzaak van verdere hervorming van de arbeidsmarkt en het pensioenstelsel.

Compliance

Er is daarnaast tijdens de Eurogroep uitgebreid gesproken op de noodzaak van versterkt toezicht in Griekenland. Gelet op de ervaringen met de implementatie van het huidige leningenprogramma bepaalde de Eurotop op 26 oktober 2011 reeds dat een regime van versterkt toezicht zal gelden voor programmalanden die zich niet aan het tekortreductiepad houden dat in het programma is gespecificeerd. Duidelijk is, dat in dergelijke gevallen een nog striktere vorm van toezicht noodzakelijk is om te zorgen dat landen correctieve maatregelen implementeren. De Trojka heeft in dat kader inmiddels een permanent monitoring team in Griekenland gestationeerd.

Tijdens de Eurogroep werd het belang van versterkt toezicht nogmaals benadrukt en hebben Nederland en de andere lidstaten duidelijk gemaakt dat alle denkbare waarborgen noodzakelijk zijn om zeker te stellen dat de afspraken volledig worden nagekomen en alle noodzakelijke maatregelen ook daadwerkelijk worden uitgevoerd. Er is in dit kader ook gesproken over de mogelijkheid om het geld voor rente en aflossingen via een zogenaamde *escrow account* te laten verlopen zodat Griekenland slechts kan beschikken over de financiering uit het tweede programma na expliciete goedkeuring van bijvoorbeeld een afgevaardigde van de Trojka. De mogelijkheden hiertoe zullen in de komende periode verder worden uitgewerkt.

Als onderdeel van de voorwaarden voor aanvullende steun hebben de lidstaten eerder duidelijk kenbaar gemaakt dat er binnen Griekenland sprake moet zijn van brede politieke steun. De drie partijen uit de huidige coalitieregering dienen daartoe hun schriftelijke committering te geven aan de *prior actions* als wel aan de beleidscondities die worden overeengekomen in het kader van het aanvullende leningenprogramma. Deze schriftelijke committering hebben de Trojka en de lidstaten tot op heden niet ontvangen. Griekenland heeft tijdens de Eurogroep aangegeven aanstaande zondag het pakket aan beleidscondities ter stemming te brengen in het parlement. De ministers hebben aangegeven dit een vereiste te vinden voordat er verder gesproken kan worden, maar dit geen instrument te vinden voor committering van de politieke partijen met het oog op de aankomende verkiezingen.

Private sector betrokkenheid (PSI)

Zoals bekend hebben de regeringsleiders en staatshoofden op 26 oktober 2011 besloten dat Griekenland met zijn obligatiehouders overeenstemming moet bereiken over een obligatieomruil door middel van een afschrijving van 50%. Dit moet leiden tot een daling van de Griekse schuld richting 120% BBP in 2020. Conform de internationale praktijk is Griekenland zelf verantwoordelijk om deze herstructurering vorm te geven en met de private sector uit te onderhandelen. De Eurotop van 26 oktober heeft wel de kaders bepaald waarbinnen Griekenland dat moet doen. Nederland heeft altijd duidelijk gemaakt dat het zich alleen kan committeren aan een nieuw programma als Griekenland het eindresultaat van de onderhandelingen met obligatiehouders heeft voorgelegd en het IMF heeft geoordeeld dat de doelstelling van schuldhoudbaarheid hierdoor gehaald zal worden. De Trojka heeft tijdens de Eurogroep verslag gedaan van de stand van zaken rondom de PSI. Er was, zoals reeds aangegeven, nog geen schuldhoudbaarheidsanalyse beschikbaar. Nederland, en andere lidstaten, hebben benadrukt dat een nieuwe schuldhoudbaarheidsanalyse essentieel is om te bepalen of de operatie voldoet aan de parameters die de regeringsleiders en staatshoofden hebben gesteld.

Naar verwachting zal deze analyse in de loop van volgende week beschikbaar komen.

Ten aanzien van het proces is tijdens de Eurogroep bevestigd dat de lidstaten geen expliciete garanties hoeven af te geven voor het starten van de PSI operatie. Ten aanzien van de tijdelijke garantiestelling van de eurozone-lidstaten aan de ECB is benadrukt dat deze uiterlijk 23 of 24 februari beschikbaar moet worden gesteld zodat de garantieregeling staat voor de daadwerkelijke obligatieomruil onder de PSI. Over de noodzaak van deze tijdelijke garantiestelling aan de ECB voor het geval dat de ECB Griekse schuldtitels niet langer als onderpand voor ECB-leningen kan aanvaarden, heb ik de Tweede Kamer eerder geïnformeerd (BFB2011-1571M). Deze situatie doet zich voor op het moment dat Griekenland in een (*selective*) default zou geraken.

Conclusie

De Eurogroep heeft geen definitieve beslissingen genomen aangaande aanvullende leningen aan Griekenland. Er bestond in de Eurogroep brede overeenstemming over de noodzaak voor verder informatie, zowel op het gebied van de invulling van het aanvullende programma, de *prior actions*, als het brede politieke draagvlak. Griekenland moet hiertoe voor woensdag stappen zetten. Alleen dan kan er verder gesproken worden over het aanvullende leningenprogramma en de PSI operatie. Daarnaast is er op dit moment nog geen schuldhoudbaarheidsanalyse beschikbaar. Daarbij zal de monitoring van het programma verder worden aangescherpt, om betere naleving door Griekenland te waarborgen. Voor de laatste Eurogroep waar besluitvormend gesproken zou kunnen worden over Griekenland zal ik de Kamer het totaalpakket aanbieden.

De minister van Financiën,
J. C. de Jager